

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Cap. VIII. De Lege Pœnali & irritante.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

rum, Lex non cessat, sed semper obligat etiam illos privatos. *Ita Suarez, Azor, Layman, &c. Alii commun.* Quia Legislator vult, ut omnes lege teneantur, quamdiu illa Lex utilis est bono communi, & honestè servari potest. Nam Legis observatio in tali casu confert ad illius vigorem, ac robur, & ad bonum commune exigens membrorum conformitatem: & alioquin daretur subditis occasio sæpè eludendi Leges, nam sibi quisque facilè fingeret finem Legis respectu sui cessare. Quare bonum commune exigit, ut tunc Lex obliget.

CAPUT VIII.

De Lege Pœnali, & Irritante.

Not. Lex Pœnalis est ea, quæ Pœnam expressè apponit transgressoribus. Alia est purè Pœnalis, & alia mixta.

Q. 1. An existant Leges Pœnales?

Resp. 1. Ex communi existant Leges Pœnales mixtæ, quæ obligant in conscientia absolutè sub culpa, & pœna. Nam Lex pœnalis mixta est ea, quæ præcipit aliquid faciendum, vel omittendum, & simul pœnam transgressoribus imponit: ideòque
duo

duo præcepta continet, unum faciendi, vel omittendi aliquid, aliud subeundi Pœnam appositam, si secus fiat. At omne præceptum legitimum obligat in conscientia. Ergo. Et verò impositio obligationis ad utrumque bono communi expedit, & sæpè necessaria est; nam sæpè una obligatio sine altera non esset satis efficax ad consequendum finem Lege intentum: utraque autem simul valde urget observationem Legis. Porrò Leges, in quibus apponitur pœna cum verbis præcipiendi, vel prohibendi sunt pœnales mixtæ; nisi Legislator, vel consuetudo declaret esse purè pœnales. Nam Lex aliquid præcipiens, vel vetans non apponendo pœnam, obligat absolutè sub culpa: ergo etiam sic obligat apponendo pœnam, nam pœna præcepto apposita non tollit ejus obligationem, sed potius confirmat.

Resp. II. Exstant etiam Leges purè Pœnales. Nam Lex purè pœnalis est ea, quæ præcipit tantùm disjunctivè, ut vel fiat id quod statuitur, vel certa pœna subeatur: unde unicum continet præceptum, illudque disjunctivum, scilicet faciendi, omitteve aliquid, vel subeundi pœnam aliquam, si illud fiat, aut omittatur. At exstant ejusmodi leges aliquæ: nam tales sunt Constitutiones seu leges quarumdam Religionum, ut de sua testatur S. Thom. 2. 2. q. 186, a. 9. ad 1. Et verò quidni darentur

cur

tur tales leges, cum sæpè magis expediant salutem, ac bono spirituali subditorum : sæpè enim per illas subditi sufficienter impelluntur timore pœnæ ad actum præscriptum, & tollitur periculum peccandi, quod alias esset. Observ. 1. duplex est pœna, una propriè dicta, quæ est malum, seu incommodum aliquod naturæ, vel voluntati contrarium, ad vindicandam culpam aliquam inflictum. Et altera impropriè dicta, quæ est onus quoddam, vel incommodum impositum non propter culpam, sed propter aliam causam, putà: ut illius metu impellamur ad aliquid faciendum, vel omitendum. De hac intelligi debet regula 23. Jur. in 6. *Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus.*

2. Lex purè pœnalis obligat quidem in conscientia, & sub culpa, sed solùm disjunctivè vel ad actum præscriptum, vel ad pœnam impropriè dictam subeundam; quia alterutrum tantùm præcipitur. Hinc subditus omitendo actum peccat, nisi paratus sit ad pœnam illam subeundam, nam semper est contra rectam rationem, & legem divinam non obedire Superiori præcipienti, eo modo scilicet, & quatenus præcipit.

3. Lex certam pœnam apponens, cognoscitur esse purè pœnalis, vel ex verbis Legislatoris, quibus declarat se velle obligare disjunctivè tantùm ad actum, aut ad

pœ-

pœnam: vel ex ipsa forma legis, ut si dis-
junctivè præcipiatur, vel prohibeatur ali-
quid v. g. *nullus tales merces evehat, vel
solvat 50. nummos*, tunc enim datur optio
ad alterutrum: vel si lex non feratur per
modum præcepti, aut prohibitionis, ut *qui
venaturus est, centum libras solvet*. Nisi
pœna sit gravissima, vel censura, aut ex
circumstantiis, aut materia verisimiliùs ap-
pareat contrarium. Item Lex purè pœ-
nalis cognoscitur ex communi Sapientum
interpretatione, vel ex consuetudine, quæ
est optima legum interpres.

Q. 2. *An, & quando Lex pœnalis obligat
ad subeundam pœnam ante omnem
sententiam Judicis?*

Not. Pœna alia est lata, quæ ipso facto,
seu sola culpæ admissione infligitur per le-
gem: & altera ferenda, quæ statuitur in-
fligenda per Judicem. Item duplex est sen-
tentia Judicis, una condemnatoria, per
quam reus à Judice condemnatur ad cer-
tam pœnam; altera criminis declaratoria,
per quam Judex declarat aliquem incidisse
in crimen, propter quod pœna ipso facto
contrahitur, & eam subeundam esse. Hic
non agitur de pœna sententiæ ferendæ,
nam patet reum non obligari ad eam per-
solvendam, donec Judex eum condemna-
verit; lex enim statuit solùm eam à Judice
esse infligendam.

Resp.

Resp. I. Ex communi, Reus tenetur ante sententiam Judicis, etiam declaratoriam, subire poenas ipso facto latas, siue illæ poenæ sint passivæ, quæ nullam rei actionem requirant, ut sunt censura, irregularitas, privatio vocis passivæ, & activæ, irrationes contractuum, inhabilitas: siue sint privativæ, quæ irritent actum vetitum, & reum inhabilem reddant, licet executioni mandari nequeant sine rei actione: siue sint activæ, sed moderatæ, ut sunt recitatio aliquarum precum, jejunium, moderata corporis castigatio, multa pecuniaria, & similes. Constat 1. ex communi Ecclesiæ sensu, & usu. 2. Quia Legislatores potest per suam legem infligere, & exequi poenas ejusmodi, quoties hic modus infligendi, & obligandi ad illas necessarius est, aut valde expedit bono communi, (sicut reipsa sæpè expedit.) Nam Legislatores habet potestatem ad ea omnia, quæ expediunt bono communi. 3. Non minor est potestas obligativa in lege, quàm in sententia Judicis: cum Lex sit actus immediatè procedens à Principis potestate, sententia verò sit à potestate delegata Principis; & Legislatores potest per suam legem infligere, & exequi poenam, quam potest per Judicem, qui ab eo totam suam potestatem accipit, quando per talem modum exequendi poenam, poena non redditur nimis acerba, & moraliter impossibilis. Er-

go si reus tenetur subire, & exequi pœnam per sententiam Judicis inflictam, tenetur etiam subire, & exequi pœnam per legem inflictam, si illa pœna, ut statim, & ante omnem sententiam à reo persolvenda, non sit nimis acerba, & moraliter impossibilis. Quod addo, quia Lex humana debet esse tolerabilis, & accommodata imbecillitati, ac conditioni humanæ: alioquin esset occasio multarum transgressionum, & ideo magis obesset, quàm prodesset.

Resp. II. Ex communi Reus non tenetur ante sententiam declaratoriam subire pœnam ipso facto latam, quæ executioni mandari nequit sine actione rei, si illius executio sit admodum acerbis, & difficilis, ut confiscatio omnium bonorum, privatio Beneficii justè possessi, &c. Nisi addantur aliæ voces plus significantes v. g. ut nulla alia præmissa monitione, & ante omnem declarationem, & promulgationem sententiæ, sit privatus Beneficio, &c. Quia i. communis usus tales leges sic interpretatur; & aliunde voces *ipso facto, ipso jure*, in illis legibus positæ sufficientem effectum habent: nam significant ad pœnam statutam contrahendam non requiri sententiam condemnatoriam, sed sufficere declaratoriam; faciuntque, ut pœna illa extendatur, ac retrahatur usque ad diem commissi criminis: ita ut alienatio v. g. bonorum à die commissi criminis facta

re-

rescindi queat. 2. c. 19. *De heret. in 6.*
 cum statutum esset bona hæreticorum esse
 ipso jure confiscata, mox additur, ne exe-
 cutio confiscationis fiat ab ullo Principe
 Sæculari, donec à Judice competente sen-
 tentia super eodem crimine fuerit pro-
 mulgata.

Q. 3. *An ignorantia excusat à reatu
 pœna?*

Resp. I. Omnis ignorantia, quæ excusat
 à culpa, excusat etiam à reatu seu debito
 pœnæ propriè dictæ, ex cap. 9. *de cler. ex-
 com.* Quia pœna propriè dicta statuta est
 ob culpam, & hanc necessariò supponit.
 Ergo quod tollit culpam, tollit meritum,
 ac reatum pœnæ.

Hinc 1. qui legem aliquam non servavit
 ex ignorantia inculpabili, non tenetur in
 conscientia ad pœnam subeundam, quam-
 vis Lex eam imponat ipso facto. Quòd si
 condemnetur à Judice, quia non potest
 probare suam inculpabilem ignorantiam,
 de qua certus est, potest pœnam vitare,
 modò id sine publica resistantia, & scanda-
 lo fiat. 2. Ignorantia excusans à culpa,
 excusat etiam ab irregularitate ex delicto;
 quia hæc est propriè pœna, aut saltem
 eam, ut causam supponit: secùs de irregu-
 laritate ex defectu, quia non est propriè
 pœna, nec supponit culpam, sed solùm
 fa-

factum aliquod, quod non impedit ignorantia.

Resp. II. Ignorantia excusans à culpa mortali, licet non excuset à veniali, excusat à pœna gravi legis. Quia gravis pœna non imponitur per legem humanam, nisi propter gravem culpam; nam Lex humana debet esse tolerabilis, & accommodata conditioni humanæ, nec moderationem rationabilem, & æquitatem excedere debet. Quòd si pœna sit levis, & talis, quæ cadere possit in culpam venialem; tunc ignorantia non excusans à veniali, non excusabit ab illa.

Resp. III. Ignorantia, quæ non excusat à culpa gravi, non excusat à pœna, nisi in lege addatur verbum, quod dolum, aut scientiam requirat. Quia cum tali ignorantia ponitur culpa, propter quam pœna statuitur. Dixi, *nisi in lege*, &c. propter quasdam leges, in quibus additur: *qui scienter, vel temerè hoc fecerit, si quis presumpserit*, aut aliud æquivalens, quod scientiam requirit. Tunc enim pœna non contrahitur, nisi culpa fiat ex scientia, vel ex ignorantia affectata, quæ æquiparatur scientiæ; quia Legislatores (ut verba legis indicant) non pult punire transgressionem legis licet mortalem, nisi habeat talem modum gravitatis, ut nempe fiat ex certa scientia, & temeritate, quæ circumstantia multum auget culpam. Hinc igno-

rantia affectata nunquam excusat à pœna gravi: quia meritò æquiparatur scientiæ, cum includat scientiam periculi directè voliti, contemptum legis, temeritatem, ac præsumptionem; & auget culpam propter majorem affectum peccandi.

Resp. IV. Ignorantia licet invincibilis solius pœnæ non excusat à pœna, quæ saltem non sit Censura. Quia 1. Ignorantia solius pœnæ non excusat à culpa, propter quam est obligatio ad pœnam lege statutam. Et ideò Deus infideles pœnâ æternâ ob peccata mortalia punit, quamvis invincibiliter ignorent talem pœnam illis debitam esse. Item homines mortis pœnâ mulctant fures, quamvis eam ignorantes. 2. Pœna non debet esse voluntaria sicut culpa: imò magis est pœna, dum est involuntaria.

Sed, an qui ponit actum aliquem lege divina, & humana prohibitum, excusatur à pœna legis humana, si ignoret inculpabiliter solam legem humanam?

Resp. Non videtur excusari, regulariter loquendo. Quia talis ignorantia non tollit omnem causam pœnæ, nempe culpam. Nam in hoc casu violatur inculpabiliter Lex divina; & Lex humana non solum intendit punire transgressionem suam

am voluntariam, sed etiam culpam contra Legem Dei commissam: & aliunde notitia pœnæ non est necessaria ad contrahendam ipsam pœnam. Hinc rebaptizans fit irregularis ex delicto, licet ignoret invincibiliter legem Ecclesiasticam de hoc latam, si nōrit divinam.

Dixi, *regulariter*. Nam 1. excipiuntur Censuræ, à quibus excusat semper ignorantia invincibilis legis Ecclesiasticæ, eò quòd requirant contumaciam contra legem Ecclesiasticam, qua caret is, qui ignorat invincibiliter talem legem. 2. Si pœna extraordinaria sit, minui debet: quia minor est contemptus, ideòque culpa minorem pœnam meretur.

Q. 4. *Quid est Lex irritans, & quanam ejus effectus?*

Resp. I. Lex irritans est ea, quæ statuit actum aliquem esse invalidum. Constat autem actum, qui fit contra talem legem, esse nullum, etiam in foro conscientiae: quia in Ecclesia, & in Rep. est potestas legitima irritandi actus, sive præscribendo certam formam actui, cujus defectus impediat actuum valorem, & obligationem, sive subditos reddendo inhabiles ad certos actus. Nam talis potestas ad bonum commune, & rectam, ac efficacem gubernationem requiritur, cum sine tali pote-

L a

sta-

state, fraudes, pericula, aliâque gravia incommoda impediri sæpè nequeant.

Resp. II. Invincibilis ignorantia Legis irritantis non impedit irritationem actûs factam immediatè propter bonum commune. *Indubitatum est apud omnes, ait Suarez,* quia irritatio non supponit culpam, cum imposita sit non propter illam, sed propter bonum commune, quod postulat, ut Lex irritans habeat effectum suum pro isto, & omni alio casu. Ergo à fortiori nec metus gravis impedit irritationem actûs, & alioquin homines sumerent occasionem incutiendi metum ad eludendam legem, quod bono communi multùm obesset, & in grave Reip. detrimentum redundaret. Nec potest quis derogare bono communi cedendo proprio.

Resp. III. Lex irritans simul, & prohibens actum, obligat in conscientia ad vitandum illum actum. Quia Lex illa continet præceptum prohibens. Lex verò purè irritans actum, non obligat ad illum vitandum: quia Lex illa non continet præceptum omittendi actum, quem irritat; & ad finem talis legis sufficit irritatio actûs absque obligatione abstinendi ab illo. Hinc Lex irritans renuntiationem hæreditis paternæ factam à filia dote contenta, dum nuptui collocatur, non obligat illam ad non renuntiandum.

Lex

Lex autem censetur purè irritans, quando ejus verba nullam continent prohibitionem, sed præcisè actum irritant; nisi contrarium ex materia, fine, vel circumstantiis, aut usu colligatur: ut contingit in Legibus Ecclesiasticis irritantibus, & quoties inhonestum est velle facere actum, qui non potest fieri validè, v. g. Matrimonii contractum.

Resp. IV. Lex ipso facto irritans obligat in conscientia ad ea omnia, quæ per se ex irritatione sequuntur. Nam talis Lex actum, quem irritat, privat omni usu, ac utilitate morali: ad hoc enim ipso facto irritatur, ut omni utilitate morali careat. Ergo omnis moralis usus illius illicitus, ac vetitus est vi legis irritantis, & non tantum vi legis naturalis: alioqui talis actus non privaretur per legem irritantem omni morali utilitate, si adhuc licitus esset illius usus in ordine ad effectus morales. Ergo etiam vi legis irritantis obligamur ad ea omnia, ad quæ tenemur ex natura rei, ac proinde lege naturali ex hypothese nullitatis actûs.

Hinc v. g. Lex ipso facto irritans acquisitionem fructuum Beneficii, hoc ipso privat illam omni utilitate morali, & sic reddit omnem illius usum moralem illicitum: ac proinde non solum vi legis naturalis, supposita nullitate actûs, sed etiam vi legis humanæ actum illum irri-

tantis tenetur subditus in conscientia fructus illos restituere.

Resp. V. Lex non irritans ipso facto actum, sed solum præcipiens ejus irritationem, non obligat privatas personas ante sententiam Judicis, ad irritandum actum: cum irritatio sit actus proprius potestatis publicæ; & ita si non fit per legem, fieri debet per Judicem, cui soli illam Lex præcipit. Neque etiam obligat ad ea, quæ ex actûs irritatione per se consequuntur, quia nondum est irritatio actûs ante sententiam Judicis.

CAPUT IX.

De Privilegio, & Consuetudine.

Q. I. **Q**uid, & quotuplex est Privilegium?

Resp. Privilegium est facultas constans, ac permanens, à Superiore concessa, agendi, vel non præstandi aliquid contra, vel præter legem. Hinc differt à dispensatione, quæ solum est ad actum, vel casum particularem, nec est permanens, sed transiens, & semper est relaxatio legis. Dividitur præcipuè I. in Reale, quod conceditur ratione rei, muneris, conditionis, vel statûs; & in Personale, quod